

Beszámoló a PQ 2019-ről

avagy mit érzéltem a világból öt nap alatt?

A 2019. évi Prágai Quadriennálé nekem most kevésbé szólt Prágáról, hiszen a 72 ország által prezentált különböző installációk, performanszok és egyebek mellett a város csodáira már nem volt idő. De nem bánom, hiszen korábban már volt alkalmam barangolni a „száztornyú Prágában”. Idén öt napot töltöttem az Ipari Palotában és környékén, de teljes mélységében így sem sikerült mindent megvizsgálni, ahogy kellett volna. A napi tízezer lépés garantáltan megvolt, de inkább több...

A PQ tipikusan nem az a fajta expó, amit az ember gyorsan végigrohan. Rá kell szánni az időt minden egyes 3x3 méteres parcellára: leülni, szemlélődni, elemezni, gondolkozni, nyitogatni, csukogatni, beszélgetni, figyelni, kérdezni, hallgatni, adott esetben hintázni, vagy éppen „szerepelni”. Magyarán szólva engedni, hogy részesei legyünk mindennek. Időigényes műfaj, ahogy maga a színház is az. Azt gondolom, ebben bármely színházi szakma képviselőjével egyetérthetünk. Rá kell szánni az időt, szellemi energiát és fizikai, lelki jelenlétet.

Kulcs: az érzékelés

Markéta Fantovát, a PQ2019 művészeti vezetőjét idézem: „...az érzékelés, észlelés, megfigyelés kulcsszerepet játszik ebben az évben.” Majd így folytatja: „Az emberi kreativitásnak és fantáziának köszönhetően a scenográfia egyedülálló pillanatok megtapasztalását teszi lehetővé.” Azaz: megtapasztalni, átélni, megélni. Valóban. Körbejárva láttam, hogy rendszerint azok a legizgalmasabb és legnépszerűbb kiállítóhelyek, ahol a látogató nemcsak szemlélőként vehet részt, hanem olyan valóságos élménnyel lehet gazdagabb, ahol ő maga is aktív cselekvőként lehet jelen.

Természetesen itt nincs mód arra, hogy mindenről írjak, ezért arról fogok beszámolni, ami bennem megmaradt, egy-egy konkrét kiállítást és élményt fogok kiemelni. Az ott töltött napok végére, a sok kis részletet együtt látva kialakult egy átfogó képem az egészről, egy sejtés, benyomás arról, hogy mi az, ami foglalkoztat manapság bennünket, színházi embereket, és hogyan próbáljuk ezt kifejezni.

Elsőként Tajvan kiállítása fogott meg az Országok és régiók szekciójában, több okból is. Egyrészt ez volt az első helyszín, amit az első megérkezést követő fölcsupás után tüzetesebben végignéztem. Odáig az ember csak akklimatizálódik, gondolkodik, mit is kellene megnézni elsőként a több száz négyzetméte-

► Az Országok és régiók szekciójában az Egyesült Királyság kiállításának egyik makettje

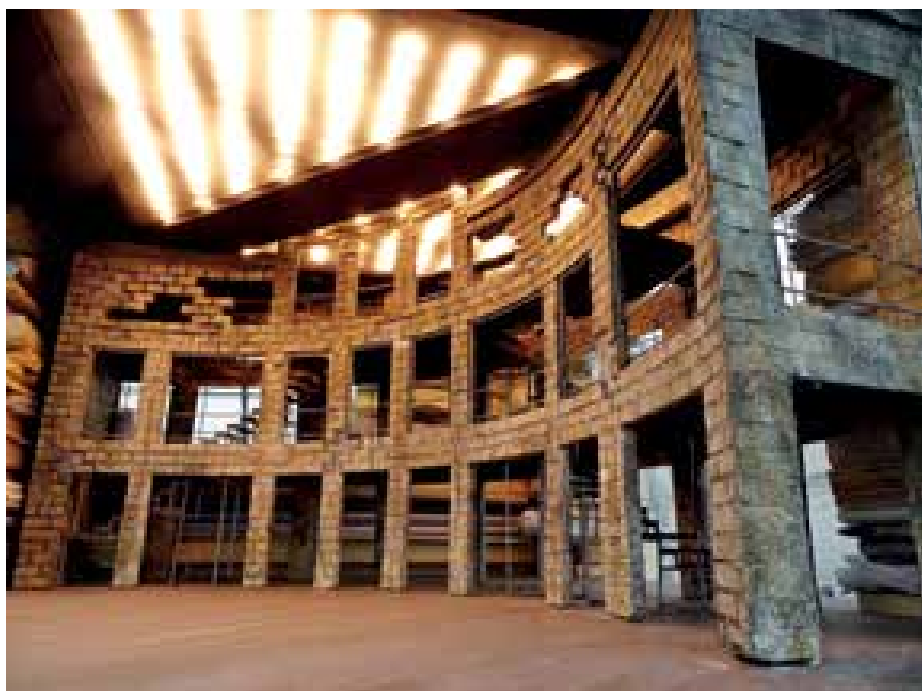
► Hongkong – Országok és régiók – miután a tiltakozó művészek kihelyezték protestálásuk jelképeit

ren. Sokat segített ebben, hogy az egyik kedves tajvani közreműködő megszólított, megtekintésre invitált. Ez máris rámutat arra, hogy a scenográfia valójában mennyire átszövi a mindennapjainkat, még akkor is, ha nem tudatosítjuk magunkban. Nemcsak a színházban vagy más előadóművészetekben dolgozókat, hanem mindenkiét. Gyakori ugyanis, hogy ha megkér-

dezik, mivel foglalkozom, nem igazán tudják hová tenni a választ. Mi az, hogy scenika? Mi az a scenográfia? Ezen a kiállításon viszont minden részletből kitűnik, hogy ez nem pusztán az életünk egy kicsiny dobozkája, amit olykor előveszünk, leporolunk, aztán visszateszünk a legfelső polcra. Miután hazajöttem Prágából, a magam számára megpróbáltam újrafogalmazni,

mit is jelent a scenográfia, és hogyan tudnám azt bemutatni a legközérthetőbben azoknak, akik nem ebben a közegben élnek. Megfogalmazni mindezt úgy, hogy ne zárjam ezt a kifejezést, ezt a szakmát a vörös bársonyfűgöny

gatva, érezve az ott engem érő audiovizuális jeleket vagy tapintási ingereket, az az érzésem támad, hogy ez a világ, ahol élek, valami állandóan áramló, pulzáló, mindig mozgásban lévő, változó, folytonosan forrongó, örvénylő dolog.

► Diák szekció - Izrael kiállítása

► Kiállítási busz: az önhordó kiállítás egyben közösségi tér (Franciaország – Diák szekció)

mögé bújtatott, deszkákkal és falakkal határolt színház bástyái mögé, ahová csak kivételes alkalmakkor és ünnepélyes keretek között, kiöltözve, nyakkendőben látogat el a „mélyen tisztelt publikum”.

A PQ csarnokaiban ugyanis egyáltalán nem tapasztalok a hétköznapi élettől való elzárkózást. Sőt, bejárva az installációkat, látva, hall-

Értem ezalatt a pozitív és negatív oldalait egyaránt, és ember legyen a talpán, aki a folyamatok mögött képes meglátni a mintázatokat. A teljes kiállítási anyag élénken reflektál a hétköznapijainkra. Nincs itt semmiféle elitizmus, semmi olyasmi, ami a társadalomnak csupán egy szűk rétegét érintené. Nemcsak reflektál, de kérdez, gondolkodtat, továbbvezet, olykor provokál.

Performansz az egész világ...

Nagyszerű dolgot éreztem meg itt, amit úgy neveztem el, hogy „performansz-életérzés”. Soha nem tudhatod, hogy az itt töltött néhány napban mikor csöppensz éppen egy performansz kellős közepébe, legyen az előre megszervezett vagy spontán módon létrejövő. Különös élmény volt, amikor először érkeztem meg az Ipari Palota előtt elterülő reprezentatív tér kezdetén elhelyezett hatalmas, piros hasábhöz, mely PQ2019 felirattal hirdette: most már megérkezted. Végigtekintve a teret a Palota irányába, furcsa hangra lettem figyelmes. Mintha valami földönkívüli civilizáció üreszköze által generált furcsa, monoton zaj lenne. Aztán észrevettem, hogy ez a hang mindenütt jelen van, és a körülöttem sétálgató többi látogatóból jön. Pontosabban a vállukon, hátukon vagy másutt viselt táskájukból. Amikor kérdezni próbáltam egy mellettem elhaladót, az rezenéstelen arccal ment tovább, aztán futni kezdett. Aha! – mondtam magamban. Tehát megérkeztem! Ez már maga az „előadás”. Ahogy tovább figyeltem, észrevettem egyfajta mintázatot, aminek alapján a furcsa hangokat keltő „látogatók” bejárták a teret. Ezáltal ezen az egész hatalmas placccon létrejött egy különös atmoszféra, amiben minden ember, mint egy-egy fogaskerék egy nagy összefüggő gépezetben, megadott szabály szerint mozog, beterve ezzel a furcsa hanghatással a tér egészét. Tér, ember és hang különös játéka volt ez, amely mellett nem lehet csak úgy elmenni. Meg kell állni. Megfigyelni, felfedezni, átélni, megtapasztalni...

Ezt a példát azért írtam le, hogy érzékeltessem azt az szabadságot, amit a PQ megvalósított. Felszabadított ahhoz, hogy a köznapinak számító dolgok mellett ne menjek el csak úgy. Hogy úgy érzekeljem az életem eseményeit, mint egy-egy performanszot, amiben egyszerre vagyok néző és előadó. Ez a felfogás segít abban, hogy a mindennapi pillanatokat jobban átéljem, megélejem a történések jelenidejűségét, itt és most. Aktív résztvevője, ha úgy tetszik, performere, „cselekvője” (az angol színész szó „actor” = cselekvő analógiájára) legyek a saját életemnek. Illetve próbáljak mintákat felfedezni a történések mögött. Így az emlékezés is könnyebbé válik, mert az eseményhez egy élmény társul, az élményhez egy képzet. A képzet pedig beleég az elmébe. *Imagination, Transformation and Memory*. Ez az idei PQ mottója.

Reflexió

Egy fontos momentum a kiállításon az aktuálpolitikai eseményekre való reflektálás. Az egyik ilyen kiemelkedő közéleti téma jelenleg a klímaváltozás, ezzel összefüggésben több kiállító is reflektált mind az *Országok és Régiók*, mind a diákok számára fenntartott szekcióban. Itt az előbb már említett Tajvan kiállítását szeretném részletezni. Kicsiny, szubtrópusi szigetországról →

► A „kísérleti laboratórium” (Olaszország – Diák szekció)

→ van szó (területe kb. egyharmada Magyarországnak), tehát a felmelegedés miatti tengerszint-emelkedés és az extrém hőmérsékletek komoly fenyegetést jelentenek Tajvan számára. Maga az installáció egy 3×3 méteres makett volt: egy sziget, közepén dűledező, romos kis pagodával. Talán egy ősi templom. Nem tudjuk. Okostelefonnal az ott elhelyezett QR-kódot beolvasva egy alkalmazáshoz jutottunk, amivel a telefonunk kameráján különböző virtuális dolgok jelentek meg. Láttuk, hogyan emelkedik a tengerszint, egyre több tárgy úszik a felszínén. A távolban a nagyhatalmak jelképei: a New York-i Szabadság-szobor, a másik irányban a kínai nagy fal. Mindehhez narráció is társult, amit a telefon fülhallgatóján kaphattunk. Miközben a tengerszint egyre emelkedik, a felszínen úszkáló tárgyak szeméthegekké állnak össze. Végül már csak az ősi, romos templom tetőorma látszik, majd az is teljesen víz alá kerül...

De hasonló kérdésekkel foglalkozott a kanadai Québec kiállítása is, a francia, belga kiállítók és sokan mások. Belgium kiállítása kapcsán eszembe jutott az a gondolat, ami nagyon sokszor megkísért, amikor látom egy új díszletem készülését: „Ó, te jó ég! Ezt a sok faanyagot jobb lett volna inkább az erdőben hagyni, hadd fűtyörészenek rajta a rigók...” A belga pavilon ugyanis egy kívülről feketére festett konténer volt. Körülötte szétszórt, korhadó és kiegészített fadarabok, kibebelezett színpadi lámpák és egyéb, jobb napokat megélt színházi kellékek voltak, a munkánk sajnálatos melléktermékei. A konténer belsejében viszont minden fehér, és egy asztalon kis zöldellő fácska. Egy új kezdet a romokon...

Szenográfia és közélet tekintetében nagyon izgalmas volt Katalónia kiállítása. Itt az elmúlt 15 évben bekövetkezett utcai demonstrációk, karhatalommal elnyomott függetlenségi népszavazások és egyéb tüntetések során kialakuló eseménysorozatok megtapasztalása, átélése, az ezekre való emlékezés volt az alapanyag. Mindezt egy nagy körasztal körül elhelyezked-

ve lehetett vizsgálni. Az asztalban minden szék mellett fiókok voltak, ahonnan a fülhallgatón kapott instrukciók szerint kellett elővenni és az asztalon elhelyezni tárgyakat, melyek által az adott történet valamilyen metaforikus módon modellezhetővé vált. Teszem azt, kis piros kockák formájában, mintegy az egyre szűkülő rendőrségi kordonok nyomasztó leképezéseként. Mindehhez híradós közvetítések és egyéb archív felvételek ismétlődtek folyamatosan az asztal közepén elhelyezett monitoron.

Nagy hatással volt rám Hongkong bemutatója is. Maga az elrendezés azért volt érdekes, mert nagyon sok tervező individuális munkája volt jelen, egyfajta tárlatot hozva létre, mégsem száraz „tétéles felsorolás” lett, annak köszönhetően, hogy az egészet egy remek koncepcióban ötvözték. Minden egyes makett vagy egyéb alkotás egy rácsos dobozba került, ezeket egymáshoz rögzítették. Így az egészet szemlélve olyan hatást keltett, mintha egy konténerszál-

► Részlet Románia installációjából – Országok és régiók szekció

lító tengerjáró hajó rakományát látnánk. Ebben benne van Hongkong, a kikötőváros. De ehhez a gondolathoz társíthatom azt is, hogy nekünk, európaiaknak ez a hely egy távoli világ, ahonnan hatalmas teherhajókon érkeznek az áru, többhetes utazás során. A kiállítás második, még izgalmasabb rétege csak másnap vált láthatóvá, és vélhetően nem előre tervezett volt, hanem az otthon zajló aktuális eseményekre való spontán reakció – itt és most! Hongkongban éppen azokban a napokban zajlottak az utcai tömegtüntetések a kínai kiadatási törvény miatt. A kiállító művészek közül többen is úgy határoztak, hogy egy fekete fotókartonnal takarják le munkáikat, ezekre különböző jelszavakat írtak, ezzel fejezték ki mélyeséget egyet nem értésüket városállamuk kormányzatával. Íme itt van egy kiállítás ereje! Ez az esemény hívta fel az én figyelmemet is arra, hogy bizony nem lehetséges mindig az úgynevezett politikai korrektség oltárán feláldozni az ambíciókat, talán még lehet ereje annak, ha egy pengeélen tántorgó demokráciában utcára vonulnak az emberek, hogy a hangjukat hallassák.

Közös pont: az élmény

Szeretnék kiemelni még egy-két installációt, melyek valóban maradandó élményt jelentettek. Majdnem mindegyik esetben igaz az, hogy aktív részvételt, a komfortzóna áttörését igényelték a befogadótól. Az egyik ilyen a Diák szekcióban Olaszország díjnyertes munkája volt. A koncepció szerint a látogató bekerült egy nagy fehér dobozba, ami egy kísérleti laboratóriumra emlékeztetett. Az itt közreműködő alkotók némelyike fehér köpenyt viselt, mintha kutatók lennének. Ebbe a dobozba először ablakokon keresztül, mint külső szemlélő tekinthettünk be, és meg kellett próbálnunk elképzelni és leírni vagy leraj-

► A süllyedő világ (Tajvan – Országok és régiók szekció)

zolni, hogy mi történik épp odabent. Ezután következett maga a látogató. Bent állandóan jelen volt négy-öt performer mint az installáció részei. Ezek a személyek minden egyes újabb látogató esetében kaptak egy instrukciót – amit a „vendég” természetesen nem hallhatott –, ez lehetett egy mondat, mondatrész, vagy csak egyetlen szó. Ennek alapján kezdett el működni a négy-öt szereplő. A látogatóban pedig óhatatlanul felmerült a kérdés: maradj továbbra is passzív szemlélő, vagy valami módon kapcsolódj hozzájuk. Az alkotók elmondása szerint egyébként a legtöbben az utóbbit választják. Érdekes volt ezt megélni. Szívból gratulálok nekik a szekcióban szerzett rangos díjért!

A másik személyes kedvencem szintén Tajvan, ezúttal a diákok versenyében. (Úgy látszik, Tajvant sikerült mélyen a szívembe zárnom.) Az *Öltöző* (The Changing Room) című kiállításuk igazi experimentális élmény. Keresem erre a megfelelő magyar kifejezést, de nem találok. Nagy vonalakban a következőképpen írható le: egy otthonosan berendezett tajvani bár, közepén egy kb. 6-8 személyes, kör alakú asztal, tele italokkal, összegyűrt sörösdobozokkal, kiürült poharakkal, körülötte székek stb. Hűtőszekrény, bárpult, a falakon plakátok és mindenféle dolog, ami még egy pubban előfordul. Van azonban 6 kis öltözőfülke is, a 6 szereplőnek. Hogy részt vehessünk ebben a performanszban, idejében fel kellett iratkozni akár napokkal korábban, mert igen népszerű volt ez az időközönként ismétlődő esemény. A hat szerep közül választani kellett egyet. A választásban csak annyi segített, hogy mindegyik figurától egy-egy mondat volt olvasható egy erre a célra kirakott kártyácskán. Mikor választottunk, többé nem volt visszaút. Mehettünk az öltözőfülkébe, ahol egy okostelefonnal összekötött headset és egy jelmez várt.

► A libanoni kiállítás elfért egy bőröndben

► Az egyik szerb kiállító és jómagam a libikókán – Szerbia – Diák szekció, háttérben Tajvan – Az öltöző című kiállítása. A kép jól mutatja azt a közvetlenséget, amellyel az ember itt-ott találkozhat ezen az eseményen

A fülke falain láthatók voltak még különböző fotók, cetlik, plakátok, amelyek a látogató által „alakított” szerep megismerésében kulcsot jelenthettek. Valamint minden fülkében el volt helyezve egy ábra a szereplők közti relációkról. Mikor mindenki elkészült, elindult a „darab” – ami egyébként egy kortárs szövegvény alapján készült. A fejhallgatón hallottuk a figuránk belső monológját, és instrukciókat arra vonatkozóan, hogy most mit tegyünk. Így állt össze a „játék”, és így hozta össze ez az élmény a különböző országokból idelátogatókat egy közös partira egy kis „tajvani” bárban. Szintén díjat nyert ez a munka, méltán. Ehhez is őszintén gratulálok!

Még egy kedvencemet szeretném kiemelni. A libanoni kiállítás azért vált számomra maradandó emlékké, mert nagyszerű példája annak, hogy egy olyan országban, ahol vélhetően – legalábbis a kiállítást látva – kevés jut a kultúrára, hogyan lehetséges mégis egy nagyszerű ötlettel emlékezetes munkát létrehozni, ami ráadásul

elfér egyetlen bőröndben, vagy akár egy nagyobb retikülben is. Természetesen ezzel nem azt állítom, hogy elegendő kevesebb anyagi eszközt mozgósítani az efféle „hóbortokra”, hanem inkább azt, hogy a kényszerhelyzetbe állított művészek, a kreativitás és a lángelme égi adományaival felvértezve, hogyan képesek ebből a szorongató helyzetből óriási előnyt kovácsolni. Olyan anyagot hoztak létre, ami fizikai valóját tekintve egyszerű, a mondanivalója azonban kiemelkedő, mélyreható és aktuális, még ebben az erős nemzetközi versenyben is. A földön elhelyezett kézfejek mindegyike egy-egy okostelefont mintázó kis kártyát tartott. Némelyiken előadásfotók, másokon provokatív kérdések: *Visszanézzük-e valaha, amit telefonnal felvettünk?* vagy *Miért szűkítjük az élettapasztalatunkat egy ilyen kicsiny képernyőre?* Fantasztikus...

Végtelen térben

Végül pedig elérkeztünk a magyar pavilon zenei alkotásához, amely joggal nyerte el a **Legjobb kiállítás** díjat az *Országok és régiók* szekcióban: Balázs Juli, Kálmán Eszter és Nagy Fruzsina díszlet- és jelmeztervezők, Juhász András videoművész és Keresztes Gábor hangtervező munkájához, akiknek ezúton is gratulálok. *Végtelen dűnék*. Valóban magával ragadó élmény, amint bedugod a fejedet a homokba. Csak ezúttal a homokban nem lefelé, hanem felfelé kell orientálódni. Kifordított világ. Szintén egy csapásra megszűnik a külső tér, amelyben pedig a testünk nagy része fizikailag jelen van. A fejünkkel „fent” vagyunk a homok felett, a végtelen térben. A fölöttünk elterülő égen gyülekező felhőkben valami baljóslatú érzés motoszkál. Ugyanakkor a tükrök által sokszorozott tér az érzékelésünk számára a végtelen tér imitálásával a szabadság érzetét, a szabadság illúzióját kelti. Furcsa ambivalencia. Végtelen homokdűne, pusztaság, mely egyszerre engedi szabadon a tekintetet, ugyanakkor körbezár. →

► „Előadás közben” a Diák szekció tajvani Öltöző performansza. Jól látható a fülhallgató minden résztvevőn, akik egyben előadókká lett látogatók

→ Észreveszel másokat is, akik szintén homokba dugták a fejüket, ezáltal kontaktus születtek, melyben csak a tekintetek találkozhatnak. A több helyen olvasható *Ne légy strucc!* (Don't be an ostrich!) felirat pedig finom utalással referál a nálunk olykor sajnálatos módon tapasztalható közömbös, beletörődő közhangulatra.

A magyar Diák szekcióban a Magyar Képzőművészeti Egyetem, a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Kara, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, valamint a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem látványtervezés, fényképészet és építészet szakos hallgatóinak installációja a „*Mi van a felhőben?*” (What's in the Cloud?) címet viseli. A koncepció nagyszerűen reagál a ma már alapvetésként értelmezhető QR-kód, az okostelefon, illetve az online adattárolási rendszerek használatára. A víztiszta polikarbonát padló alatt a diákok egy-egy munkája látható egy fakkokra osztott dobozban, de csak ízelítőként, mintegy felmutatásként, egy-két tárgyban, makett vagy egyéb műalkotás formájában. A teljes portfólió a minden egyes tanuló szektorában elhelyezett QR-kód telefonnal történő beolvasása által megtekinthető. Így jutunk el minden egyes diák egyéni weboldalára. Tehát máris a „felhőben” vagyunk. A kiállítófelület így máris tovább bővült a mobil eszközünk kijelzőjével. „Okos-ötlet”!

Virtuális világ – és ami mögötte van

Még egy jelenséget említeni kell, ami mellett nem lehet csak úgy elmenni. Ez pedig az új technológiák térhódítása. Már megszoktuk, hogy állandóan monitorok, kijelzők vesznek körül. Nem kell meglepődni, mikor egy-egy kiállítás hordozófelülete az okostelefon. De például a már említett tajvani szekció valóban „okos” módon integrálta azt, amit amúgy is folyton teszünk: az okos eszköz képernyőjének folytonos simogatását. Hiszen a telefon kameráján keresztül látott képben mintegy kiterjesztett valóságként jelent meg a fenyegetően emelkedő tengerszint, a valóságban is fizikailag jelen lévő tárgyak között.

De talán egy lépéssel tovább visz bennünket ember és technika összeolvadásának útján a VR-szemüveg megjelenése és a performatív művészetekben való alkalmazása, még ha olykor gyerekcipőben jár is. Több kiállító is élt ennek lehetőségeivel. Bennem nagyon sok kérdést vet fel ennek az ilyen alkalmazása. Nem akarok ítéletet mondani, hogy ez jó vagy nem jó... Számomra mindenesetre kérdéses, hogy mindezek a folyamatok hová vezetnek bennünket. Hogyan tudjuk ezeket majd termékenyen felhasználni, hiszen nem érdemes homokba dugni a fejünket – hogy utaljak a magyar pavilon jelszavára. Ezek a technikai megoldások egyszerűen léteznek, itt vannak, akár tudomást veszünk róluk, akár nem. A jövőben pedig egy-

▶ Anya gyermekével – Magyarország Diák szekció installációján lépdelve

re erősödni fognak. Annak idején a mozgókép megjelenésével a színház halálát jövendölték. Nem így lett, ami éppen annak köszönhető, hogy a színház hatásmechanizmusa a jelenidőben keresendő. Ettől egyszeri és megismételhetetlen – itt és most bekövetkező. Nem tudom, mi történik majd a virtual reality kapcsán ezen a téren. Lehet, hogy a jövő előadásában el sem kell mennünk az úgynevezett „színházba”, hanem egyszerűen otthon a fotelben feltesszük a VR szemlencséit, és máris ott nézhetjük a virtuális térben, amint a valkűrök felviszik a hősöket, közben villámok cikáznak körülöttünk, és direktben szól a wagneri muzika a headsetünkön. A kérdésem ez esetben: hol találok majd

meg az emberi kapcsolatot? Ahogy Peter Brook mondja: vegyünk egy üres teret. Valaki átmehet ezen a téren, egy másik valaki pedig nézi ezt. Ennyi kell ahhoz, hogy színház keletkezzék. Mindez pedig a két ember kapcsolatát is feltételezi. A kérdés most tehát: ha én digitális információt szemlélek majd 3D-animáció által felöltöztetve egy szemüvegen keresztül, abban hol lesz a két ember kapcsolata? Persze online összeköttetés is létrehozható, és ilyen módon maga a performer is személyesen jelen lehet a digitális térben, de azért ez mégis más.

Bízom benne, hogy a tér mint fizikai jelenség és a megfogható anyag, a teljes pszichofizikai valójával jelen lévő ember nem fog egészen eleynézni a virtuális illúziók közepette.

Végezetül

Úgy érzem, a PQ2019 teljesítette mindazt, ami a mottójában szerepelt: *Képzlet, átváltozás és emlék*. Nyugodt szívvel elmondhatom, hogy az itt látott, hallott, érzékelt anyagokban mindenhol jelen volt e három princípium. Az alkotói képzlet úgy alakította át a fizikai, szellemi, lelki környezetünkből, a bennünket körülvevő térből érkező érzeteket, azok mind-mind olyan formában kerültek kiállításra, hogy méltán foglalnak majd helyet az emlékeink között. De kijelenthető az is, hogy a látogatóként érkezők részéről is fontos volt az alkotó képzlet folyamatos használata a művek befogadásához. Ezzel mindannyian egyfajta átváltozáson mentünk keresztül. Az effajta élmények pedig felejthetetlen emlékként égnek be tudatunkba, többé ki nem törölhető módon, termőtalajt biztosítva a további imaginációnak...

EGYED ZOLTÁN

▶ Design and Destroy című kiállítás – a látogatókon a VR-szemüveg (Írország – Országok és régiók)